

Mikołaj Gomółka | Kleszczmy rękoma

Muzyka do biblijnego psalmu w przekładzie Jana Kochanowskiego

W przedmowie do *Melodii na Psalterz polski* (Kraków 1580) [Mikołaj Gomółka](#) napisał: „Są łacniuchno uczynione, / Prostakom nie zatrudnione / Nie dla Włochów, dla Polaków / Dla naszych prostych domaków”. Umuzyczniając 150 psalmów w przekładzie Jana Kochanowskiego, pragnął więc stworzyć muzykę nieskomplikowaną, nadającą się do śpiewania przez zwykłych ludzi. Przeciwwstawił się tym samym popularnej w czasie druku *Psalterza* muzyce włoskiej, której jedno z oblicz reprezentowały [madrygały](#) – utwory często zawiłe i skomplikowane. Choć w niektórych psalmach Gomółka nie ustrzegł się wpływów obcych – co więcej, zastosował je świadomie i w sposób mistrzowski – to jednak większość z nich rzeczywiście należy do kompozycji prostych i przystępnych. W tym przypadku prostota nie oznacza prymitywizmu – Gomółka podąża za biblijnym tekstem w ujęciu Kochanowskiego, oddając go w sposób możliwie najbardziej przemawiający do wyobraźni.

Do najpopularniejszych psalmów Gomółki należy Psalm 47., zaczynający się od słów „Kleszczmy rękoma”. Aby zrozumieć sens tego utworu, trzeba przytoczyć dalszy fragment tekstu: „Kleszczmy rękoma wszyscy zgodliwie, / wszyscy śpiewajmy Panu chętliwie”. Psalm ma więc charakter pogodny: mowa o radosnym śpiewaniu, klaskaniu w ręce, które – jak można się domyślać – towarzyszy tańcu. Opracowanie Gomółki przybrało zatem charakter taneczny: jest w metrum trójdzielnym i często powtarza się ten sam, prosty rytm. Wszystkie cztery głosy śpiewają „zgodliwie”, czyli w tej samej rytmice i bez zbędnych komplikacji, właściwych [renesansowej polifonii](#). W momencie gdy mowa o „Panu nad pany” (czyli najwyższemu Bogu), melodia sopranu i tenoru osiąga wysokie rejestry, natomiast gdy dalej wspomina się o śpiewaniu „Panu groźnemu” – bas schodzi w dół i pojawia się jedyny w psalmie czterodźwiękowy melizmat. W ten sposób, nawet w tak prostym utworze, Gomółka oddał znaczenie biblijnych słów, dając zarazem swoim rodakom radość śpiewania i odkrywania tajemnic muzyki.

dr Paweł Gancarczyk

„Alleluia”, Thomas Cooper Gotch, [Wikimedia Commons](#), PD